

PRIREDITVE OB 100-LETNICI ROJSTVA LOUISA ADAMIČA

Marija Samec

Malo je slovenskih pisateljev, ki bi se tako močno uveljavili v svetu, kot je to uspelo Louisu Adamiču. Zato smo slovesno počastili njegovo 100-letnico rojstva. V okviru občine Grosuplje, kjer se je pisatelj rodil, smo ustanovili odbor za pripravo in organizacijo prireditev. Sestavljali so ga:

- predsednik Dare Gabrijel, ravnatelj Osnovne šole Louisa Adamiča, Grosuplje
- Andreja Gliha, knjižničarka OŠ Louisa Adamiča, Grosuplje
- Goran Gluvič, predstavnik Društva slovenskih pisateljev
- Franc Korbar, ravnatelj Glasbene šole Grosuplje
- Boža Krajcer, učiteljica OŠ Louisa Adamiča, Grosuplje
- Tatjana Lampret, strokovna delavka Zveze kulturnih organizacij Grosuplje
- Alojz Potočnik, predsednik Krajevne skupnosti Grosuplje
- Rudolf Rome, župan občine Grosuplje
- Marija Samec, direktorica Knjižnice Grosuplje
- Franc Žitnik, predsednik Občinske turistične zveze Grosuplje.

V petek, 20. marca 1998, ob 18. uri, je Pihalni orkester Glasbene šole Grosuplje začel s prireditvami ob 100-letnici pisateljevega rojstva na trgu pred spomenikom Louisa Adamiča. Glasbeni program sta pripravila ravnatelj Franc Korbar in dirigent Vladimir Škrlec. Slavnostni govornik je bil župan občine Grosuplje Rudolf Rome. Poudaril je, da cenimo našega rojaka, saj smo po njem poimenovali šolo, glavno ulico in trg ob njej. Vendar bo potrebno še veliko dela in denarja, da bomo uredili njegovo rojstno hišo ter njegovo ime in sloves vtisnili tudi v zavest ljudi.

Po koncertu so se obiskovalci, ki jih zanima življenjska pot in usoda Louisa Adamiča, preselili v sosednjo stavbo, kjer je Knjižnica Grosuplje ob 19. uri

organizirala okroglo mizo o našem rojaku – svetovljanu. O svojih odkritjih in razmišljanjih o pisatelju so spregovorili dr. France Adamič, Louisov brat; dr. Janja Žitnik, raziskovalka z Inštituta za slovensko izseljenstvo ZRC SAZU; prof. Mihael Glavan, vodja rokopisnega oddelka Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani, in igralec Andrej Kurent, pisateljev nečak. France Adamič je opozoril na težave z vzdrževanjem Adamičevine, saj dela zavira med drugim tudi dedovanje. Dr. Žitnikova je poudarila predvsem pisateljevo samostojnost in neuklonljivost pred političnimi pritiski iz domovine in tujine. Prof. Glavan je prebral dvojce na novo odkritih pisem, ki jih hrani rokopisni oddelek NUK. V njih Adamič izpričuje svojo navezanost na rojstno deželo tudi v času osebne krize in bolezni. Predlagal je tudi, da moramo poskrbeti za prevode še tistih Adamičevih del, ki še niso poslovenjena. Celotno prireditev je prijetno in suvereno povezoval igralec Andrej Kurent, ki je prebral tudi pismo Louisa Adamiča svoji sestri, njegovi materi. Na violino je zaigral prof. Cveto Budkovič. V nabito polni poročni dvoranici stare Koščakove hiše se je tudi po končanem uradnem delu razvil pogovor o usodi Adamičevine, ki bi ji morali dati ustrezno vsebino in jo obvarovati pred propadom.

V ponedeljek, 23. marca 1998, prav na pisateljev rojstni dan, so se ob 8.30 zbrali v prostorih Zveze kulturnih organizacij Grosuplje mladi novinarji in literati. V uvodnem pogovoru so spoznali novinarske besedilne vrste in zvrsti in naloge novinarja. Popoldne pa so odšli na teren, da so pripravili novinarske prispevke o Louisu Adamiču. Izbrali so še nekaj literarnih prispevkov in uredili *Vetrnico*, tradicionalno letno prilogo občinskega glasila *Grosupeljski odmevi*.

V Osnovni šoli Louisa Adamiča so istega dne organizirali razstavo Adamičevih del in fotografij, raziskovalnih nalog, slik in drugih izdelkov, ki so nastali v času projektnega dela o Louisu Adamiču. Obiskali so pisateljevo rojstno hišo in prisostvovali proslavi z naslovom »Skozi njegove oči sem pogledal v skrivnosti...«. Visokemu jubileju rojaka je šola, po katerem nosi ime, posvetila več aktivnosti. Pri pouku slovenščine so se seznanjali z Adamičevimi deli, pisali pesmi o njem in razmišljali o njegovem odnosu do dveh domovin. Ure angleškega jezika so posvetili prebiranju dela *The Native's Return* v izvorniku in prevajanju odlomkov. Mladi zgodovinarji so pripravili raziskovalno nalogo o izseljenstvu. Pri likovnem pouku so fotografirali pisateljevo domačijo ter v les vžigali motive Praproč in lik pisatelja. Šolska knjižnica pa je pripravila razstavo pisateljevih del, organizirala tekmovanje za Adamičevo bralno značko in pripravila zaključno prireditev.

V ponedeljek, 23. marca 1998 ob 19. uri pa je bila osrednja proslava ob 100-letnici rojstva Louisa Adamiča. Prireditve je pripravila in režirala Boža Krajcar in v program uvrstila prof. Cveta Budkoviča z violino, cerkveni pevski zbor iz Grosupljega in zbor ivanških dečkov. Glasbeno spremljavo celotni prireditvi je prispevala Glasbena šola Grosuplje z dirigentom Francem Korbarjem. Na prijetno oblikovani sceni so z odlomki iz knjig *Smeh v džungli* in *Vrnitev v rodni kraj* nastopili šolarji OŠ Louisa Adamiča v Grosupljem. Recitatorji so z besedo in podobo prikazali telesni in duhovni razvoj pisatelja v Ameriki, recitatorke pa so s komentarji ponazarjale tedanje razmere. Slavnostni govornik je bil predstavnik Društva slovenskih pisateljev, literarni kritik Mitja Cander. Tudi on je poudaril pisateljevo svetovljanstvo, saj je s trdim delom uspel tudi v svetovnem merilu. Seveda tudi slavnostni govornik ni mogel mino tega, da pisateljevo delo različno ocenjujejo, saj se je kot politični žurnalist moral opredeljevati do problemov tistega izjemnega časa. To pa je povzročilo različne kritike in verjetno tudi njegovo nikoli pojasnjeno smrt.

Po prireditvi je v večernih urah Žan Frbežar, sodelavec založbe Mondena, ki vodi tudi literarne oddaje na lokalnem radiu Zeleni val, povabil pred radijske mikrofone dr. Janjo Žitnik in igralca Andreja Kurenta, sodeloval pa je tudi pesnik Ivo Frbežar. Pozno v noč je tekla oddaja o Louisu Adamiču kot pisatelju in političnemu delavcu, o njegovem življenju in delu. Dr. Žitnikova je pripovedovala o svojem raziskovanju njegove korespondence, člankov, literarnih načrtov in posameznih verzij njegovih rokopisov ter o vtisih, ki si jih je ob tem delu ustvarila o pisatelju. Umetnik Kurent pa je kot nečak in igralec pričaral svoje videnje izjemnega pisatelja in človeka. Da bi se naš svetovljan zasidral v naši zavesti, pričakujemo še nadaljevanje oddaje.

Uredniški odbor v sestavi: Dare Gabrijel, Marija Samec, Vida Struna in Tanja Čebašek - Ploj je izdal priložnostno brošuro *Louis Adamič – svetovljan*. Uvodno besedo je napisal župan občine Grosuplje Rudolf Rome, osrednje mesto pa zavzema esej Aleša Debeljaka z naslovom 'Louis Adamič in navdih kozmopolitizma'. Pomemben je prispevek prof. Mihaela Glavana o dveh pismih Louisa Adamiča Tonetu Seliškarju. Učenci OŠ pa so prispevali svoje literarne prispevke.

Nekaj prireditve je bilo tudi izven občine Grosuplje. Na Radiu Slovenija, na III. programu, programu Ars, je bil 17. marca 1998 ob 20. uri literarni večer ob 100-letnici Louisa Adamiča. Prebrali so Adamičevo pismo Tonetu Seliškarju in nekaj odlomkov iz njegovih del, med drugimi tudi iz še ne prevedenega romana

Prehod v obe smeri. Odlomke je interpretiral igralec Andrej Kurent, dr. France Adamič pa je obudil spomine na svojega brata.

Slovenska izseljenska matica je v nedeljo, 22. marca 1998 ob 20. uri priredila v Slovenski filharmoniji pomladni koncert Slovenskega kvinteta trobil ob stoti obletnici Adamičevega rojstva. Glasbeniki so z domiselnim izborom glasbe dopolnili besedilo štirih odlomkov iz knjige *Vrnitev v rodni kraj*, ki jih je v slovenščini prebral igralec Andrej Kurent, v angleščini pa član Drame SNG Maribor Alojz Svete.

Pošta Slovenije izdaja zbirko priložnostnih znamk Znameniti Slovenci in v letošnjo serijo je uvrstila tudi Louisa Adamiča. Na znamki je portret pisatelja, ob robu pa sta zemljevida, na eni strani okolica njegovih rojstnih Praproč pri Grosupljem, na drugi strani znamke pa okolica Milforda v ameriškem New Jerseyu, kjer si je pisatelj ustvaril svoj novi dom. Izdana je bila tudi pisemska ovojnica z žigom prvega dne. Poleg že opisane znamke je na njej še slika gradu Praproče.

Precej obiskovalcev se je udeležilo prireditev v čast pisatelju Louisu Adamiču, poročila o njih pa smo spremljali na nacionalnem in na komercialnih televizijskih programih ter v dnevnem časopisju. Tako smo sebe in javnost ponovno opozorili na ustvarjalca, ki ga v svetu cenijo, doma pa pogosto ne znamo prisluhniti njegovi besedi in mu dati takšno mesto med besednimi umetniki, kot si ga zasluži.